

Stichting Graeft Voort Jaarverslag 2023

Inhoud

- Voorwoord > 3
- 1** Bestuur en beheer > 4
- 2** In Memoriam > 6
- 3** Herinrichting > 7
- 4** Tentoonstellingen > 8
- 5** Museumuitgaven > 11
- 6** Educatie > 12
- 7** Collectie > 14
- 8** Evenementen > 16
- 9** Dienstverlening > 17
- 10** Kazemattenmuseum Grave > 18
- 11** Kenniscentrum Ruimte en Architectuur > 21
- 12** Het Graafs Geheugen > 22
- 13** Vrijwilligers > 23
- 14** Bezoekersaantallen > 24
- 15** Bijlage | Nevenfuncties > 25
- Colofon > 26

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt het jaarverslag 2023 van Stichting Graeft Voort.

Wederom was het een dynamisch jaar voor het Stadsmuseum en het Kazemattenmuseum. Tentoonstellingen, workshops, lezingen, herdenkingen; het waren even zovele activiteiten om het historisch en cultureel besef van de gemeente Land van Cuijk en in het bijzonder van de stad Grave verder te ontwikkelen.

Veel dank zijn we wederom verschuldigd aan de vele vrijwilligers die ons museum dragen en uitdragen. Zonder hen gaat het in het Stadsmuseum niet lukken.

Naar wij hopen vindt u voldoende informatie om te lezen.

Mocht u nog vragen en/of opmerkingen hebben dan kunt u dat aan een van onze vrijwilligers kenbaar maken of schrijven naar info@stadsmuseumgrave.nl.

Namens het bestuur van Stichting Graeft Voort,
Harry Peppinck, voorzitter

1 Bestuur en beheer

Ook dit jaar onderhield Stichting Graeft Voort weer vruchtbare contacten met het bestuur van de gemeente Land van Cuijk. In de loop van het jaar werden de subsidieafspraken herbevestigd.

De formule waarbij een aparte stichting Graafs Erfgoed de overkoepelende organisatie was voor de Stichting Graeft Voort en de Stichting Toerisme Grave, begonnen op verzoek van de gemeente Grave, bleek in de praktijk onvoldoende nieuwe aanhechtingspunten op te leveren met andere initiatieven. In 2023 zijn nieuwe statuten ontworpen voor Graeft Voort en voor Toerisme Grave. De Stichting Graeft Voort herneemt daarin de rol van de Stichting Graafs Erfgoed, terwijl de Stichting Toerisme Grave verzelfstandigd wordt met eigen statuten en een eigen bestuur. Begin 2024 wordt dit afgerond.

Conform de naamswijziging van Graafs Museum naar Stads-museum heten de Vrienden voortaan Vrienden van het Stads-museum Grave en de Stichting Depot Graafs Museum voortaan Stichting Depot Stadsmuseum Grave.

De naam van het Graafs KazemattenMuseum wijzigt begin 2024 in Kazemattenmuseum Grave.

Beide musea krijgen aangepaste folders.

1 Bestuur en beheer

In januari besloot het bestuur de entreegelden te verhogen tot €7,50 voor een volwassene en €5 per volwassene in een groep met tien personen of meer. De bijdrage per gescande museumkaart viel daarmee ook hoger uit. Steeds meer bezoekers melden zich met deze kaart. Onderzocht wordt of ook de leden van de Vriendenloterij gratis of tegen korting toegang kunnen krijgen.

Per 1 januari 2023 is Els van Paasen, na een inwerkperiode in 2022, aangetreden als nieuwe penningmeester. Annelies Graafsma van der Eerden en Connie van den Broek traden per 31 december af als bestuurslid. Enkele van hun taken zijn overgenomen door beheerder Afra Koopman. Een zoektocht naar een nieuw bestuurslid p.r. leidde in 2023 nog niet tot resultaat, maar per 1 april 2024 zal de zeer ervaren Jenneke van Dongen als zodanig aantreden.

De scheuren in de Hampoort vragen nog steeds om een oplossing. In de poortzaal van het museum werden alvast diverse scheuren hersteld zodat de baldakijnen boven de maquette en de interactieve tafel konden worden verwijderd. Er loopt nog nader onderzoek.

Een ernstige lekkage aan het dak van de nieuwbouw werd door de gemeente voortvarend hersteld. Een nieuw ontstane scheur in de onderaardse gang betekende dat de gang voor het publiek moest worden afgesloten. Dit is in 2023 nog niet hersteld. Ook de klimaatbeheersing functioneert nog niet naar behoren. Het Monumenten Advies Bureau Nijmegen leverde op verzoek van de gemeente een uitgebreide en grondige analyse van de bouwkundige geschiedenis van de Hampoort.

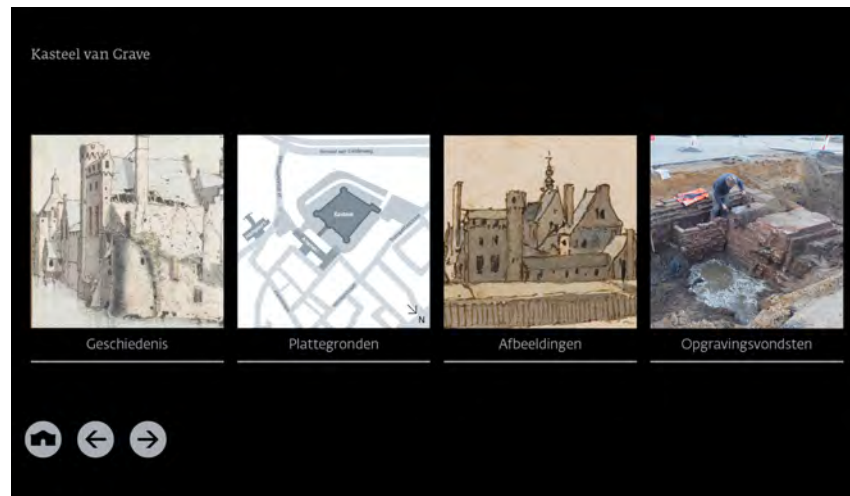
2 In Memoriam

Stan Verhaak

Op 24 maart 2023 overleed Stan Verhaak, drukker, uitgever en reiziger. Hij was vanaf het begin penningmeester van de Vrienden van het Stadsmuseum Grave. Léon Kamps is na het overlijden van Stan toegetreden tot het bestuur. Stan heeft in zijn fameuze Graafsche Courant altijd volop artikelen geplaatst over het Stadsmuseum en Stichting Graeft Voort. Wij zullen zijn nagedachtenis zeer in ere houden.

3 Herinrichting

In het verslagjaar zijn enkele schermen in de nieuwe permanente tentoonstelling aangevuld. Daarnaast werd een permanente speurtocht voor kinderen in het museum uitgezet. In 2024 zal ook de poortzaal worden gecompleteerd.

4 Tentoonstellingen

Van 14 december 2022 tot 15 januari 2023 toonde het stadsmuseum werk van de Graafse kunstenaar **Marion Vermeulen**.

Per 21 januari en tot 16 april volgde de tentoonstelling Puur Natuur met **Japanse houtsneden** over flora en fauna uit de periode 1850-1940 uit de collectie van het Graafse echtpaar Robert Schaap en Josephine Siebers. Wegens groot succes werd deze tentoonstelling verlengd tot 23 april.

Van 26 april tot 20 augustus liep er een tentoonstelling met zelfportretten van **Philip Akkerman**. De kunstenaar zelf deed de opening.

Van 1 september tot 3 december werd onder de titel Bij God en in de Graaf een keur aan **middeleeuwse religieuze beelden** vertoond uit de collectie van oud-Graeft Voort-bestuurslid Kees Goossens (1929-2019). Zijn zoon Eymert-Jan trad op als conservator.

Vanaf 6 december tot 7 januari 2024 herbergde het museum een ruime keuze uit de **kerststallen** verzameld door Det Brinkhuis, dochter van oud-Graeft Voort-bestuurslid Henny Brinkhuis. Deze tentoonstelling werd zeer goed bezocht, met name door kinderen in het gezelschap van hun (groot)ouders.

De commissie besteedde in het verslagjaar daarnaast de nodige aandacht aan de interne stroomlijning van haar activiteiten en verzamelde elementen voor een terugkerend draaiboek per tentoonstelling.

4 Tentoonstellingen

stadsmuseumgrave.nl

► Stads
museum
Grave

Wisselexpositie
Philip Akkerman
Zelfportretten
26 april t/m 20 aug 2023

stadsmuseumgrave.nl

► Stads
museum
Grave

Wisselexpositie
Puur natuur
Japanse prenten
21 jan t/m 16 april 2023

stadsmuseumgrave.nl

► Stads
museum
Grave

Wisselexpositie
Kerstgroepen
Een kijkje in de kribbe
9 dec t/m 7 jan 2024

4 Tentoonstellingen

De commissie tentoonstellingen bestond in het verslagjaar uit Jeroen van der Eerden, Gosse Noordewier, Gerard Veenstra, Liesbeth Bogers en Lynda van Uden.

Annelies Graafsma verzorgde de publiciteit en de teksten tot begin 2024.

Weijsters & Kooij vormgevers tekenden voor de ontwerpen van banners, posters en brochures. In samenwerking met Eymert-Jan Goossens verzorgden zij ook de vormgeving van zijn tentoonstelling.

5 Museumuitgaven

In 2023 zijn er geen publicaties van en namens het stadsmuseum en het kazemattenmuseum verschenen, afgezien van brochures ter begeleiding van wisseltentoonstellingen.

Martien Koolen, beschermheer van Graeft Voort, bracht in eigen beheer een overzicht uit van het archeologisch onderzoek van de locatie Graafs begijnhof in 1995.

Frans Pennings publiceerde in het verslagjaar in eigen beheer het boek Patoge Tillemasie over het leven van de Graafse missionaris Herman Tillemans MSC, aartsbisschop van Merauke (1902-1975). Het materiaal daartoe was bijeengebracht door Jan Timmermans, beschermheer van Graeft Voort.

6 Educatie

Afgelopen jaar nam de werkgroep afscheid van Frans Ekstijn. Met veel enthousiasme vertelde hij de prachtigste verhalen over de geschiedenis van Grave en omstreken aan vele leerlingen die met grote aandacht luisterden en vragen stelden. Hij was een zeer betrokken partner voor de werkgroep educatie. Ter afsluiting was de werkgroep samengekomen met een bosje bloemen voor zijn vrouw en een fotoboekje met prachtige herinneringen voor Frans.

In datzelfde jaar mocht de werkgroep educatie ook nieuwe leden ontvangen. Drie zeer enthousiaste en gedreven leden hebben zich toegevoegd aan de werkgroep: Greetje van der Burgt, Astrid Bijsterbosch en Frans Ruiters.

Ook afgelopen jaar vonden veel scholen buiten Grave hun weg naar onze werkgroep, 85% procent maar liefst.

Meest gekozen programma's dit jaar waren Strijden Tegen het Water, OOG (over visuele beperkingen) en de Archeologische Tuin. Andere favorieten waren Leven in de Middeleeuwen en Willem van Oranje.

6 Educatie

Terugkerend elk jaar is het bezoek door het Commanderie College uit Gemert. De bezoeken aan de kazematten werden door de educatiewerkgroep geleid, het gemaal en de brug door de docent.

Nieuw afgelopen jaar waren een aantal aangepaste programma's, zoals het bezoek aan het museum en de Hampoort in zijn geheel. Daarnaast vertelde Frans Ekstijn op verzoek een spannend 'Sterk Verhaal' gebaseerd op het boek Het Geheim van de Oude Poort, met natuurlijk een bezoekje aan de onderaardse gang.

Een zeer warme zomer weerhield leraren en hun leerlingen niet om deel te nemen aan projecten om en in de archeologische tuin. Na de uitleg van Martien Koolen over archeologie gingen de kinderen (en sommige leraren en ouders) enthousiast opgraven in de archeologische tuin. Elk kind kon daarna zijn eigen vondsten naast de tuin wassen, wat erg verkoelend was. Het mogen houden van de vondsten en het certificaat Archeoloog waren een grote verrassing!

7 Collectie

Het Stedsmuseum verwierf in 2023 via Catawiki een gekleurde tekening van een locatie in Grave vervaardigd medio twintigste eeuw door Joanne van de Toets. Het betreft een gezicht op wat nu de Cloveniersgang is.

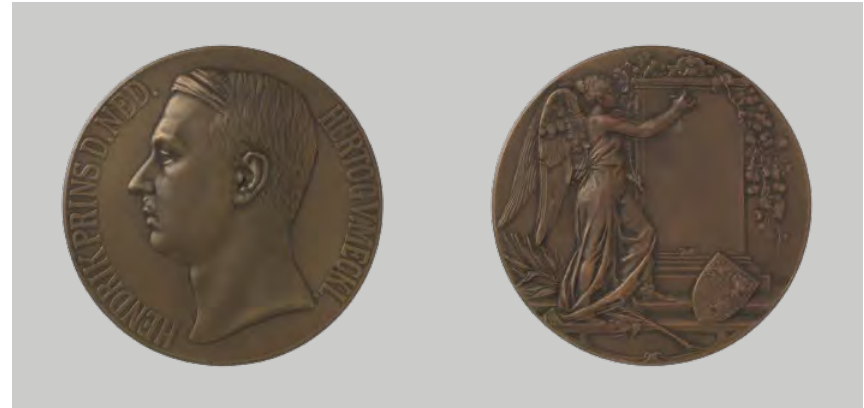
De Vrienden van het Stedsmuseum Grave schonken een penning van het Harmoniefeest in Grave op 6 augustus 1911, georganiseerd ter gelegenheid van het 66-jarig bestaan van de Harmonie Stad Grave en het 10-jarig bestaan van de Harmonievereeniging. Daarna schonken zij nog een penning met het borstbeeld van Prins Hendrik der Nederlanden.

In november schonk de Protestantse Gemeente Grave het museum twee imposante in leer gebonden Statenbijbels die voordien in die gemeente werden gebruikt; de een uit 1750, de ander uit 1739.

Leny van Lieshout schonk in de loop van het jaar zeven gekleurde prenten, een beugeltas met een in Grave gemaakte zilveren beugel uit 1916 en een ovalen begin 19de eeuws portretje van Agnieta Rovers, dochter uit een Cloveniersgezin.

7 Collectie

8 Evenementen

Graeft Voort verleende zoals gebruikelijk medewerking aan het Open Monumentenweekend.
Zie verder het verslag van het Kazemattenmuseum Grave.

9 Dienstverlening

Ook in 2023 werden weer diverse vragen van belangstellenden beantwoord. Die kwamen zowel aan de balie van het stadsmuseum als via het info-adres van het museum en het info-adres van het Toeristisch Informatiepunt.

De nieuwsbrief van de beide musea verscheen regelmatig. In stadsbladen Arena Lokaal, De Graef en De MaasDriehoek werden steeds de wisseltentoonstellingen belicht. Persberichten vonden ook hun weg naar De Gelderlander en andere dag- of weekbladen. De lezingen waren alle uitverkocht en trokken een ruim en gevarieerd publiek uit de regio's Grave, Wijchen, Nijmegen en Oss. Ze werden alle aangekondigd in de nieuwsbrief.

10 Kazemattenmuseum Grave

Het kazemattenmuseum heeft in 2023 ongeveer 600 bezoekers onder wie 150 kinderen ontvangen in de maanden februari t/m november.

Het museum was open gedurende de beide Open Monumentendagen, het fietsweekend van de gemeente Land van Cuijk en op 17 september. Verder waren er bezoeken op afspraak.

Ook werden er leerlingen van een drietal scholen ontvangen. Twee basisscholen, t.w. 'De Raamdonk' uit Grave en de basisschool uit Horsen, en het Commanderijcollege uit Gemert.

Op de zondag voorafgaande aan de Nijmeegse 4-daagse hebben ongeveer 60 Britse, Noorse en Zweedse militairen de kazematten bezocht.

De voorbereidingen voor het monument voor Lt. Files zijn in de afrondende fase. Het ontwerp voor het kunstwerk ligt voor bij de gemeente, de financiering is geregeld. Alles is er op gericht het monument op of rond 17 september 2024 te kunnen onthullen.

10 Kazemattenmuseum Grave

10 Graafs KazemattenMuseum

Op 5 mei besteedde Radio Land van Cuijk de hele dag aandacht aan musea en organisaties, die als doel hebben de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog in de gemeente Land van Cuijk levend te houden. Een vertegenwoordiger van het Kazemattenmuseum Grave is in de studio tijdens de uitzending een uur lang geïnterviewd door de programmamaker.

Op 17 september heeft de jaarlijkse herdenking bij het Airborne-monument plaatsgevonden. Diverse verenigingen, zoals het Cloveniersgilde, de harmonie en scouting leverden een bijdrage. Er waren vertegenwoordigers van het burgerlijk bestuur en militaire vertegenwoordigers uit binnen- en buitenland. De bijeenkomst werd bijgewoond door een groot aantal inwoners van Grave.

Toon Geenen, vrijwilliger sinds 1 mei 2023, heeft een aantal taken van Jan van Thull overgenomen. Het aantal coördinatoren is hierdoor uitgebreid tot vier.

In november werden we onaangenaam verrast. Er was graffiti aangebracht op de camouflagemuur van kazemat Zuid. In goede samenwerking met de gemeente is de situatie gelukkig snel hersteld.

11 Kenniscentrum Ruimte en Architectuur

In het Kenniscentrum van Graeft Voort is expertise verenigd op het terrein van archeologie, architectuur, bouwkunst en bouwhistorie en alle ruimtelijke vraagstukken die daarmee verband houden.

Eerder ingezette verkennende gesprekken over schaalvergroting van het Kenniscentrum binnen de gemeente Land van Cuijk leidden in 2023 tot de conclusie dat voortzetting in de huidige vorm voorlopig niet opportuun was. Ad hoc blijven de leden beschikbaar.

12 Het Graafs Geheugen

De werkgroep Graafs Geheugen werkt vanaf het begin samen met Biblioplus Grave, nu Biblioplus Land van Cuijk en vanaf 2023 ook met de Sociëteit Tot Nut ende Vermaeck.

Op 16 januari 2023 hield Sander Wassing een lezing over de beruchte **krijgshoofd Maarten van Rossum** en met name over diens optreden in de omgeving van Grave.

Op 13 februari hield de literatuurhistoricus René van Stipriaan een lezing over **Willem de Zwijger**. Zijn biografie over De Zwijger werd in 2022 bekroond met de Libris Geschiedenisprijs.

Op 5 juni hield **Alex Boogers** een lezing over zijn familiekroniek Wij zijn van diamant. De geschiedenis laat zien hoe littekens uit het verleden generaties lang kunnen doorwerken tussen vaders en zonen, moeders en dochters, tussen vrienden en broers.

Op 19 juni hield Jos Cuijpers een lezing over de **Zuiderwaterlinie** en in het bijzonder Grave.

Op 15 oktober hield **Jozua Douglas** een kinderlezing.

Op 27 november hield **Suzanne Jansen**, auteur van Het Pauperparadijs, een lezing over haar nieuwe boek De omwenteling of de eeuw van de vrouw.

Op 7 juli gaf Diederik Grootjans uit Nijmegen een **portretcursus** in het museum. Van 24-10 tot 28-11 verzorgde hij **schildercursussen** over diverse onderwerpen, eveneens in het museum.

13 Vrijwilligers

Het Stadsmuseum Grave en het Kazemattenmuseum Grave tellen samen ca. 65 vrijwilligers. Het Stadsmuseum kon weer enkele nieuwe suppoosten verwelkomen. Het aantal suppoosten van het Kazemattenmuseum is helaas nog onvoldoende groot om weer een openstelling zonder afspraak in het seizoen mogelijk te maken. Een grote wens van beide musea is verjonging, maar het blijkt moeilijk om in die uiterst krappe markt concurrerend vrijwilligerswerk aan te bieden.

14 Bezoekersaantallen

Het stadsmuseum kreeg in 2023 4380 bezoekers, onder wie 69 kinderen tijdens de gewone bezoeken en 603 kinderen via scholen. Het kazemattenmuseum kreeg er 600, onder wie 150 kinderen. Dit museum was enkel op afspraak open.

Bezoekers	2023	2022	2021
Hampoort	4.380	4.391	2.152
waarvan kinderen	672	804	305
Kazematten	600	450	218
waarvan kinderen	150	127	70

15 Bijlage | Nevenfuncties

De bestuursleden van Graeft Voort hadden in 2023 een beperkt aantal nevenfuncties:

H.C. Peppinck

nevenfuncties: Peppinck Support; stichting Beit Jiddi (Palestijnen Libanon)

Ir. J. Toebast

hoofdfunctie: specialist landelijke bouwkunst Rijksdienst voor het cultureel erfgoed | nevenfuncties: voorzitter Velps Heem; adviseur Heemschut Brabant; bestuurslid Vereniging voor Landbouwgeschiedenis; lid Erfgoedstudiehuis Land van de Heerlijkheden

Drs. C. van den Broek

hoofdfunctie: bureaumanager Monumenten Advies Bureau Nijmegen | nevenfunctie: secretaris commissie beeldkwaliteit gemeente Nijmegen

A. Graafsma

nevenfuncties: journalist De Maasdriehoek; Graafsma-van der Eerden Journalistiek; werkgroep koken wijkraad binnenstad Grave

J. de Jong-Mertens

nevenfuncties: secretaris Stichting Kunst in het Kerkje; bestuurslid Fotoclub De Soos

E. van Paasen

nevenfuncties: voorzitter Fotoclub De Soos

J. van Thull

nevenfuncties: searchspecialist Veteranen Search Team Nederland; operations coordinator Dutch Veteran Bikers Association; Veteraan in de Klas Nederlands Veteranen Instituut

De overige bestuursleden hadden geen nevenfuncties.

Colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van:

© Stichting Graeft Voort 2024

St. Elisabethstraat 10a

5361 HK Grave

info@stadsmuseumgrave.nl

www.stadsmuseumgrave.nl

 /stadsmuseum

Redactie

Leny van Lieshout

Foto's

Werkgroep educatie, werkgroep kazematten, Henk Smits,
Weijsters & Kooij vormgevers, e.a.

Ontwerp en opmaak

Weijsters & Kooij vormgevers

